

ВИСНОВОК

творчого керівника, Заслуженого артиста України,
професора кафедри спеціального фортепіано № 2
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського

КОЗЛОВА ВАЛЕРІЯ ОЛЕГОВИЧА

та наукового консультанта, кандидата мистецтвознавства, доцента,
професора кафедри історії світової музики

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

АНТОНОВОЇ ОЛЕНИ ГРИГОРІВНИ

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
аспіранта творчої аспірантури кафедри спеціального фортепіано №2
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

РАТУШИНСЬКОГО ДМИТРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

**«ФАНТАЗІЯ В КЛАВІРНІЙ ТА ФОРТЕПІАННІЙ МУЗИЦІ
XVI–XIX СТОЛІТЬ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ, ЖАНРОВІ ОЗНАКИ,
ВИКОНАВСЬКІ ТРАДИЦІЇ»,**

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проєктом «Фантазія в клавірній та фортепіанній музиці XVI–XIX століть: етапи становлення, жанрові ознаки, виконавські традиції» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» аспірант Дмитро Олександрович Ратушинський проявив себе як творчо зріла особистість з широкою мистецькою ерудицією та власним виконавським баченням. Аспірант вмів ставити мету і досягати її послідовними та логічно обґрунтованими діями. Систематично працює над підвищенням свого професійного рівня. У його мистецькій діяльності яскраво виявляються глибокий інтелект, безпосередність сприйняття, самовладання, свобода і дисципліна. Високий рівень фахової підготовки допомагає Д. Ратушинському

належно розкрити композиторський задум, вдало вибудувати музичну форму виконуваних творів, виявити і підкреслити головну музичну ідею.

Вибір тематики творчого мистецького проекту Д. Ратушинського тісно пов'язаний з його виконавськими інтересами та зумовлений поширеністю жанру фантазії в музиці для клавішних інструментів, наявністю великої кількості художніх зразків цього жанру в творчості композиторів різних епох та національних шкіл. Тож у науковому обґрунтуванні творчого проекту обрано й відповідний об'єкт дослідження: жанр фантазії в клавірно-фортепіанній музиці XVI–XIX століть. Завдяки багатому музикантському досвіду, широкій мистецькій ерудиції, належній науковій підготовці автор докладно розглянув історію становлення та розвитку фантазії від її зародження в часи Ренесансу і до вершин класицистської доби, акцентуючи увагу на взаємозв'язках між композиторською творчістю та виконавською практикою. Власний піаністичний досвід, наполегливість і зацікавленість проблематикою дали аспіранту змогу науково осмислити важливі аспекти як експериментаторських пошуків авторів музичних творів, та і виконавських традицій, що склалися у зазначений період.

Дослідницька складова творчого мистецького проекту Д. Ратушинського відповідає всім вимогам до науково-творчої роботи такого жанру. Наукова праця містить анотації українською і англійською мовами, вступ, два розділи та шість підрозділів, висновки і список використаних джерел (96 позицій). Загальний обсяг роботи становить 111 сторінок, з них основного тексту — 71 сторінка.

У Вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету й завдання роботи, обґрунтовано актуальність і новизну досліджуваної проблематики. Перший розділ містить три підрозділи, що хронологічно охоплюють майже два століття. У підрозділі 1.1 розглянуто початковий етап розвитку інструментальної фантазії на основі вивчення теоретичних першоджерел, а саме, трактатів Томаса Санта Марія «Мистецтво гри фантазії» та Джироламо Дірути «Трансильванець». У підрозділі 1.2 простежено вектори оновлення

жанру фантазії в творчості композиторів барокової доби, що представляють різні національні школи. Підрозділ 1.3 присвячено аналізу клавірних фантазій TWV 33 Георга Філіпа Телемана, що відображають стильовий рух від Бароко до Класицизму та виявляють вплив панівної у той час тенденції «змішаного смаку». Другий розділ включає огляд фантазій композиторів класичної епохи: К. Ф. Е. Баха (2.1), В. А. Моцарта (2.2) та Л. Бетховена (2.3). У Висновках узагальнено результати дослідження та стисло окреслено тенденції еволюції жанру фантазії у XIX–XX століттях.

Наукове обґрунтування творчого проєкту виконано на високому професійному рівні. За змістом воно є завершеною кваліфікаційною науковою працею. Автор дотримався всіх чинних вимог щодо її оформлення, визначив і обґрунтував актуальність, окреслив ступінь розробки проблеми, розкрив об'єкт і предмет дослідження, визначив його наукову новизну і практичне значення, виконав усі завдання і досяг мети наукового обґрунтування мистецького проєкту.

Робота має практичну цінність як лекційний матеріал у викладанні навчальних курсів з історії Західної музики, історії мистецтва, історії фортепіанного мистецтва, аналізу музичних творів, у подальших дослідженнях із тематики роботи, а також у практичній діяльності музикантів-виконавців — інтерпретаторів клавірних та фортепіанних творів у жанрі фантазії. Наукове обґрунтування доповнюється методичною розробкою спеціального курсу за темою мистецького проєкту — «Жанр фантазії в клавірній та фортепіанній музиці XVI–XIX століть крізь призму виконавських тенденцій». Усі запропоновані матеріали можуть бути використані як у концертній практиці, так і в навчальному процесі.

За темою творчого мистецького проєкту Дмитра Ратушинського «Фантазія в клавірній та фортепіанній музиці XVI–XIX століть: етапи становлення, жанрові ознаки, виконавські традиції» презентовано три сольні програми (шість концертних апробацій), які демонструють еволюцію розвитку жанру клавірної та фортепіанної фантазії:

- 16 березня 2023 р. — Сольний концерт «Фантазія крізь століття» (Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Малий зал ім. О. С. Тимошенка), програма: Й. С. Бах, Хроматична фантазія і fuga d-moll, BWV 903; В. А. Моцарт, Фантазія c-moll, К. 396; Л. Бетховен, Фантазія g-moll, op. 77; Ф. Шопен, Фантазія f-moll, op. 49;

- 20 березня 2023 р. — Фестиваль майстрів мистецтв ім. С. Ріхтера на батьківщині піаніста (Житомирська обласна філармонія імені С. Ріхтера, Великий зал), програма: Й. С. Бах, Хроматична фантазія і fuga d-moll, BWV 903; Ф. Шопен, Фантазія f-moll, op. 49;

- 1 листопада 2023 р. — Сольний концерт (Житомирський музичний фаховий коледж імені В. С. Косенка, Великий зал), програма: Ф. Шуберт, Фантазія «Блукач» C-dur D. 760; Г. Телеман, Дві фантазії: e-moll, g-moll, TWV 33: 27, 17; Й. Гайдн, Фантазія C-dur. Ноб.XVII:4; Ф. Шопен, Полонез-фантазія As-dur op. 61;

- 21 листопада 2023 р. — Сольний концерт «Розмаїття світу фантазій» (Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Малий зал ім. О. С. Тимошенка), програма: Ф. Шуберт, Фантазія «Блукач» C-dur D. 760; Г. Телеман, Дві фантазії: e-moll, g-moll, TWV 33: 27, 17; Й. Гайдн, Фантазія C-dur. Ноб.XVII:4; Ф. Шопен, Полонез-фантазія As-dur op.61;

- 8 травня 2024 р. — Сольний концерт (Житомирський музичний фаховий коледж імені В. С. Косенка, Великий зал), програма: Ф. Ліст, Фантазія-соната «Après une lecture du Dante»; Ф. Мендельсон, Фантазія fis-moll; Й. Брамс, 7 Фантазій op. 116;

- 13 травня 2024 р. — Творчий мистецький проєкт на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва (Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Малий зал ім. О. С. Тимошенка), програма: Ф. Ліст, Фантазія-соната «Après une lecture du Dante»; Ф. Мендельсон, Фантазія fis-moll; Й. Брамс, 7 Фантазій op. 116.

Аспірант творчої аспірантури Д. Ратушинський в повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план щодо творчої, наукової та освітньої

складових освітньо-творчої програми за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Протягом навчання у творчій аспірантурі Д. Ратушинський опублікував за темою дослідження дві статті в наукових виданнях, затверджених ДАК МОН України як фахові в галузі «Мистецтвознавство»:

1. Фантазія як об'єкт вивчення в трактатах 2-ї половини XVI століття: теоретичні та виконавські аспекти. Актуальні питання гуманітарних наук : Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / ред.-упоряд. М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 62. Т. 2. С. 76–82.

2. Клавірні фантазії Георга Філіпа Телемана у контексті стильових тенденцій часу // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 138. Інтерпретаційні аспекти музичної творчості / ред.-упоряд. В. Москаленко, Т. Іванніков. Київ, 2023. С. 76–82.

Апробація результатів наукової складової творчого мистецького проєкту відбулася на шести наукових конференціях у таких доповідях:

1. Роль музиканта-виконавця в інтеграції української музичної спадщини до світового культурного простору: виклики та перспективи // XVIII Міжнародна науково-практична конференція «Світовий культурний простір крізь призму сучасних глобалізаційних, пандемічних викликів та війни» (Рівне, 17–18 листопада 2022 р.);

2. Клавірна фантазія кінця XVI – початку XVII ст. на шляху від поліфонічного до гомофонно-гармонічного стилю // VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» (Київ, 2–4 листопада 2023 р.);

3. Клавірна фантазія у європейській музиці кінця XVII – початку XVIII століття: вектори еволюції // XIX Міжнародна науково-практична конференція «Українська і світова культура в умовах глобалізаційних викликів та війни» (Рівне, 16–17 листопада 2023 р.);

4. Клавирні фантазії Георга Філіпа Телемана в контексті стильових тенденцій часу // Тринадцята міжнародна наукова конференція «Ювілейні та пам'ятні дати 2023 року» (Київ, 20–21 листопада 2023 р.);

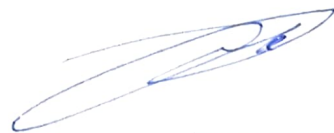
5. Специфіка автентичного виконання фантазій для клавіру соло Г. Ф. Телемана // Міжнародна науково-практична конференція «Світова культурна спадщина в умовах формування нового світопорядку» (Київ, 7 грудня 2023 р.);

6. Музичний фестиваль як інструмент формування культурної ідентичності // Всеукраїнський круглий стіл на тему: «Український фестивальний рух в умовах війни як один із найвагоміших важелів музично-історичного процесу» (Київ, 3 жовтня 2023 р.).

Отже, враховуючи зазначені актуальність, наукову новизну, практичну значущість і перспективність теми, вважаємо, що наукова-дослідницька і творча складові мистецького проєкту «Фантазія в клавирній та фортепіанній музиці XVI–XIX століть: етапи становлення, жанрові ознаки, виконавські традиції» Дмитра Олександровича Ратушинського виконані на високому професійному рівні. Творчий мистецький проєкт Дмитра Олександровича Ратушинського відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендованим до захисту в спеціалізованій разовій раді на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник

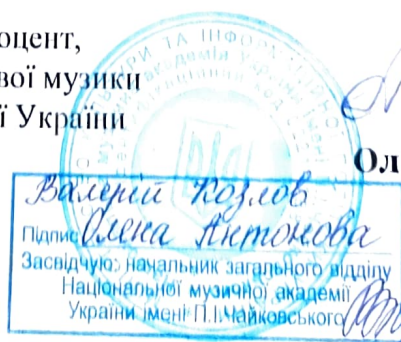
Заслужений артист України, професор
кафедри спеціального фортепіано № 2
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Валерій Козлов

Науковий консультант

кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри історії світової музики
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Олена Антонова